

## НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

презентованими школярами (розкриття теми проекту, досягнення мети, грамотність і аргументованість висновків), педагог може змоделювати або збагнути процес роботи учнів над проектом. Адже в цій роботі завдання вчителя – координувати процес і консультувати за потреби учасників проекту. Якщо проект видався не зовсім вдалим, педагогу обов'язково треба зробити акцент на слабких сторонах, з метою їх подальшого врахування під час такої роботи.

Особливо важливою в системі розвитку талановитих дітей є самостійна робота, адже вона надає можливості кожному учню виконувати завдання в індивідуальному ритмі. До найпоширеніших видів самостійної роботи учнів належать: написання рефератів, творчих робіт, творів-мініатюр; складання діалогів, планів-конспектів до теми тощо. Така робота викликає інтерес до предмета, збуджує бажання до пошуку нової інформації, до розширення знань, до здобуття не лише програмового матеріалу, бо самостійно учень опрацьовує велику кількість літератури, аналізує її, знаходить нові дані, що «кличуть» його до нових пошуків.

Таким чином, працюючи з обдарованими дітьми під час вивчення української мови і літератури, учитель має грамотно вибудувати систему методичної роботи, яка б спонукала школяра до розкриття його талантів, до розвитку різних здібностей, можливо й тих, про які учень ще й сам не знає, до розширення наукової картини світу, до бажання краще й краще знати предмет, що вивчає.

### Література:

1. Лебіга О. Науково-методична робота з обдарованою дитиною // Директор школи України. – 2009. – № 11. – С. 60.
2. Мартенс І. М. Робота зі здібними дітьми на уроках української мови та літератури [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/method/technol/6231/>
3. Неліпа С. Розвиток учнівських обдарувань // Завучу усе для роботи. – 2009. – № 4. – С. 2.

**Мильнік С. В.\***

### ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

*У статті розглядається питання створення ІПР для компетентного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній школі.*

Конституція України у ст. 53 гарантує всім громадянам право на освіту. Закон України «Про охорону дитинства» у ст. 26 «Захист прав дітей-інвалідів та дітей із вадами розумового та

---

\* © Мильнік С. В.

## НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

фізичного розвитку» стверджує, що «дискримінація дітей-інвалідів та дітей із вадами розумового або фізичного розвитку забороняється. Держава сприяє створенню дітям-інвалідам та дітям із вадами розумового або фізичного розвитку необхідних умов, рівних з іншими громадянами можливостей для повноцінного життя та розвитку...» [1].

У 1993 році Генеральна Асамблея ООН прийняла стандартні правила рівних можливостей осіб із вадами розвитку. Значною стала Саламанська декларація та «Програма дій щодо освіти дітей з особливими потребами», одностайно ухвалена на Всесвітній конференції «Освіта для дітей з особливими потребами: доступність і якість» (1994). У зверненні до всіх урядів наголошується, що пріоритетним з точки зору політики та бюджетних асигнувань має бути «реформування системи освіти, яке б дало змогу охопити навчанням усіх дітей, незважаючи на індивідуальні відмінності та труднощі; законодавчо визнати принцип інклюзивної освіти, який полягає в тому, що всі діти перебувають у звичайних школах, за винятком тих випадків, коли не можна вчинити інакше; всіляко заохочувати обмін досвідом з країнами, що мають інклюзивну систему навчання; сприяти участі батьків, громад, громадських організацій осіб з неповносправністю в процесах планування та прийняття рішень, що стосуються задоволення спеціальних навчальних потреб; всіляко сприяти розробці стратегій діагностування та визначення особливих потреб у дітей, а також розробляти науково-методичні аспекти інклюзивного навчання; значну увагу варто приділити підготовці педагогів до роботи в системі інклюзивної освіти» [2].

У сучасному просторі, як свідчать інформаційні джерела, в Україні щорічно збільшується кількість дітей-інвалідів. Вони перебувають у різних загальноосвітніх та галузевих закладах. Обов'язковою умовою діяльності цих закладів є створення середовища для якісної освіти, формування життєвих навичок, адаптації учнів до нових соціальних умов. Але практика показує, що не кожен заклад може реалізувати ці завдання в повному обсязі.

З метою реалізації державної політики щодо забезпечення права дітей, які потребують корекції фізичного та розумового розвитку, у нашій школі (Херсонська загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №4 Херсонської міської ради) понад 20 років функціонують класи, де навчаються діти із затримкою психічного розвитку та діти з інвалідністю – це учні, чії освітні потреби виходять за межі загальноприйнятої норми, тому вони потребують виняткової турботи і уваги. Останні роки доводиться частіше задумуватися про повноцінне включення та участь цієї категорії дітей у соціальному житті. Їм необхідно створити оптимальні умови, які б допомогли звести до мінімуму наслідки розладів. Механізм забезпечення інтегрованого навчання здійснюється за етапами:

## НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

1. Дитина з особливими освітніми потребами до вступу в школу проходить обстеження психолого-медико-психологічною консультацією.

2. Батьки дитини мають право обирати навчальний заклад, де вона буде навчатися.

3. Навчальний заклад організовує адаптаційні, корекційно-розвиткові, психолого-педагогічні, навчальні та виховні процеси [2; 3].

Як правило, знайомство з майбутніми першокласниками починається на підготовчих заняттях, де в першу чергу відбувається емоційний контакт, і ми створюємо атмосферу довіри до себе та нового оточення. Учителю, до класу якого потрапила дитина з особливими освітніми потребами (далі з ООП), повинен розуміти, що самотужки надати повний обсяг освітніх послуг просто неможливо. Постає безліч питань. Саме тому з перших днів перебування учня в школі з ним починає працювати команда фахівців, яка допомагає вчителю визначити напрями і способи подолання навчально-виховних проблем, особливістю яких є їх корекційна спрямованість. Корекційні заняття, індивідуальні або групові, проводять спеціалісти (психолог, учитель-логопед). Психологічна, медична, логопедична служби – невід'ємні і необхідні складові роботи з дітьми з ООП.

У Херсонській загальноосвітній школі I-III ступенів №4 Херсонської міської ради навчаються діти з різними діагнозами, серед них:

- з порушеннями опорно-рухового апарату;
- з легкою формою розумової відсталості;
- з хронічними захворюваннями;
- з психоневрологічними захворюваннями;
- з мовленнєвими порушеннями.

Відповідно до генезу розробляється індивідуальний навчальний план. Його створюють на основі навчальної програми загальноосвітньої школи відповідного класу або програми спеціальної школи, рекомендованої психолого-медико-педагогічною консультацією після обстеження дитини [3].

І знову постають питання, але вже про виконання цього плану. І не тільки за поточний навчальний рік, а взагалі, про динаміку його виконання.

В інституті спеціальної педагогіки АПН України Інною Василівною Луценко (фахівцем у галузі інклюзивної освіти), був розроблений та запропонований для практичного використання індивідуальний план розвитку (далі ІПР) учня. На ці розробки ми й спираймося у своїй роботі.

ІПР починають складати одразу після приходу дитини до класу – це збір інформації про дитину загального характеру: ім'я дитини, її вік, адреса, телефон, імена батьків, порушення розвитку, дата зарахування до школи. У перший місяць навчання, після спостережень і досліджень фіксується поточний рівень знань і вмінь дитини. Наводяться відомості про сильні

## НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

якості, стиль навчання (особливо якщо один зі стилів домінує), що дитина вміє робити, у чому їй потрібна допомога тощо. У цей же час фахівці школи проводять свої дослідження.

Важлива роль у психолого-педагогічному супроводі дітей з ООП належить практичному психологу. Основні напрямки його роботи є психологічна діагностика, корекція, консультування, реабілітація та підтримка. У першу чергу, звертається увага на те, щоб не допускати появи у дитини негативних психологічних рис під впливом особливих умов її розвитку, затримки не тільки в набутті знань, а й у розвитку особистості. Цьому сприяють проведення дидактичних ігор та застосування спеціальних вправ, використання наочних посібників, предметних та сюжетних малюнків [4]. Об'єднавши всю інформацію фахівців, нашими учителями складається індивідуальний план розвитку, а термін дії – рік. Водночас можна варіювати цей процес, спираючись на досягнення чи проблеми, які виникають під час проведення розвивальних та корекційних занять. Але в роботі з першокласниками необхідно враховувати їхні можливості і норми навчання: загальне навчальне навантаження, безперервна письмова робота, безперервне читання, середня активність уваги, перебування на свіжому повітрі, денний сон.

В ІПР має бути зазначено і прописано роль батьків, адже вони безпосередні учасники і головні замовники всього, що відбувається з їх дитиною. У нашій школі батьки активно залучаються до організації корекційно-виховного процесу, їм надаються практичні поради, у тому числі і медичною сестрою, щодо нагляду за дітьми, пояснення та рекомендації по вирішенню повсякденних проблем, пов'язаних з вихованням. В ІПР обов'язково зазначається:

- ознайомлення батьків з перспективами розвитку учня, дитячого колективу;
- проведення батьківського всеобучу;
- можливості активної участі у класних справах.

Особливий аспект роботи учителя – це соціально-побутова адаптація дітей з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітньої школи, починаючи з емоційного комфорту і комунікативних навичок, закінчуючи здатністю дитини адаптуватися у великому соціальному просторі. У цьому питанні ми не зв'язані реалізацією програми. Індивідуальний контакт, групові бесіди; участь у класних, шкільних, міських заходах; творчі роботи, захоплення, поїздки, екскурсії; гостини у однокласника... все, що може втілити педагог, допомагаючи дитині з ООП не загубитися у великому світі.

Кожна робота учителя чи фахівця, яка прописана у плані розвитку, має свою чітку ціль і завдання. Вони можуть стосуватися знань, умінь, поведінки. У визначені цих цілей і завдань беруть участь усі особи, причетні до роботи з дитиною. Цілі – це бажаний результат стосовно можливостей дитини, а завдання – це необхідні перехідні кроки на шляху до

## НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

окресленої мети. В ІПР визначено, хто, що, коли і як має робити. Усі ці відомості мають бути максимально точними, оскільки вони є підґрунтям для подальшої розробки завдань. У визначений термін проводиться контрольна перевірка/зріз, інформація про динаміку. При цьому можуть збиратися зразки робіт дитини, результати спостережень, контрольні роботи, описи поведінки, результати порівнянь з типовим рівнем розвитку, результати тестів тощо. Висновки і визначають, наскільки ефективним був план розвитку. Цією інформацією обов'язково діляться з батьками учня. За потреби члени групи з розробки ІПР можуть ініціювати проведення зборів, ще до закінчення терміну дії плану. Це може виявитись необхідним, наприклад, якщо:

- дитина досягла поставленої мети;
- у дитини виникають труднощі при досягненні визначених цілей;
- дитину переводять до іншої школи;
- у дитини спостерігаються проблеми з поведінкою тощо.

Індивідуальні плани розвитку можуть мати різний вигляд. Та при щоденних зусиллях педагога з реалізації окреслених цілей і завдань, при ретельному документуванні всіх відомостей, при використанні сучасних підходів до навчання дітей зазначеної категорії, що включають цілеспрямовану діяльність батьків, учнів, співпрацю з командою фахівців – можна очікувати якісного навчання, розвитку та успішної соціалізації дитини.

Творча група вчителів нашої школи розробила методичний збірник «Методичні рекомендації для вчителів. Навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами». Результатом цієї роботи є створення оптимальних педагогічних умов, які дозволяють кожній дитині відчувати смак ситуації успіху у складній для неї навчальній діяльності, повірити у свої сили.

Та необхідно зазначити, що освітні послуги для дітей з ООП в загальноосвітній школі супроводжуються низкою труднощів соціального та економічного характеру. Зокрема, проблемами матеріального забезпечення освітнього закладу, браком у штатних розкладах посад спеціалістів-дефектологів, неготовністю частини суспільства прийняти ідею навчання дітей-інвалідів у загальноосвітній школі. Проте ці труднощі можна подолати, покращивши рівень матеріального забезпечення сучасних шкіл, організувавши команди фахівців для надання необхідної консультативної допомоги, сформувавши через засоби масової інформації позитивні демократичні настанови в суспільстві щодо дітей з особливими психофізичного розвитку.

### Література:

1. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №30. – С. 142–150.
2. Колупаєва А.А. Організаційно-педагогічні умови інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір // Дефектологія. – 2003. – №4. – С. 154.

## НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

3. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами // Дефектологія. – 1999. – №4. – С. 2 – 4.
4. Обухівська А.Г. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі / Антоніна Обухівська, Тамара Ілляшенко, Тамара Жук. – К.: Редакції загальнопед. газет, 2012. – 128 с. – (Бібліотека шкільного світу»).

**Тарасенко Н. І.\***

### **КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МІЖКУЛЬТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У РОБОТІ З УЧНЯМИ (НА ПРИКЛАДІ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОЇ І УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ)**

*Стаття розкриває відомості про доцільність використання компаративного аналізу в роботі з учнями на прикладі вивчення кримськотатарської і української літератури.*

Соціокультурні перетворення в нашій державі зумовили потребу в здійсненні освіти в контексті культури. А освіта майбутнього має бути різноманітною, адекватною культурній та етнічній багатоманітності людства, що задовольняє всебічні потреби, духовні запити особистості.

Кожна культура має значний обсяг матеріалу, що висвітлений з різних методологічних позицій, засвідчений генетичним, типологічним, контактологічним підходами, і потребує об'єктивного осмислення. Разом із пізнанням різних культур, усвідомленням їх матеріальних і духовних надбань, особистість має розуміти взаємозв'язки і взаємовпливи між ними. Одним із засобів, що дає можливість зрозуміти міжкультурні зв'язки є використання компаративного аналізу. Його активно використовують і для порівняння художніх творів, адже в них закладено багато інформації про культуру народу. Досить популярний компаративний аналіз і серед педагогів-словесників, бо надає можливості розкрити учням природу міжкультурних взаємозв'язків.

Компаративістика як метод вивчення літератури складалася упродовж 19 століття, але її елементи з'явилися ще в епоху античності у працях Аристотеля.

У літературі компаративістику активно використовували німецький дослідник Т. Бенфей, українці – М. Драгоманов, М. Дашкевич, І. Франко. Принципам компаративізму присвятив свої праці О. Веселовський. Займаючись порівняльним літературознавством, М. Драгоманов пропагував важливість загальнолюдських естетичних цінностей у розвитку культури українського народу. І. Франко вперше в історії українського літературознавства обґрунтував взаємозалежність національного й загальнолюдського в літературі. О. Білецький говорив, що справжнє уявлення про українську літературу можна одержати, лише розглядаючи її в міжнародному масштабі, залучаючи для порівняння широкий літературний матеріал, на тлі якого стане

---

\* © Тарасенко Н. І.